

BARWY SAPERÓW

**ZARZĄDZENIE
MINISTRA OBRONY NARODOWEJ**

z dnia 29 stycznia 1996 r.

**w sprawie szczegółowych zasad używania znaków Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustalenia
innych znaków używanych w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.**

(M.P. z dnia 28 lutego 1996 r.)

Na podstawie art. 1 ust. 2 i art. 3 ustawy z dnia 19 lutego 1993 r. o znakach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 34, poz. 154 i z 1995 r. Nr 150, poz. 731) i art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 7, poz. 18, z 1985 r. Nr 23, poz. 100 oraz z 1990 r. Nr 10, poz. 60 i Nr 34, poz. 199) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Ilekroć w zarządzeniu jest mowa o:

- 1) ustawie - rozumie się przez to ustawę z dnia 19 lutego 1993 r. o znakach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 34, poz. 154 i z 1995 r. Nr 150, poz. 731),
- 2) dowódcy jednostki wojskowej - rozumie się przez to dowódcę (szefa, komendanta, dyrektora) jednostki organizacyjnej resortu obrony narodowej, o uprawnieniach dyscyplinarnych co najmniej dowódcy pułku.

Rozdział 2

Orły wojskowe

§ 2. Znaków orłów wojskowych używa się:

- 1) na wojskowych nakryciach głowy;
- 2) poza wojskowymi nakryciami głowy:
  - a) na proporcach, odznakach, oznakach; godłach i innych znakach używanych wyłącznie w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
  - b) na płomieniach do sygnałówek oraz fartuchach do werbli i tarabanów (kotłów marszowych),
  - c) na guzikach mundurów wyjściowych i galowych żołnierzy wojsk lądowych oraz wojsk lotniczych i obrony powietrznej,
  - d) jako materiał ilustracyjny,
  - e) na drukach i wydawnictwach wojskowych,
  - f) w winietach wydawnictw i w publikacjach naukowych,
- 3) w innych wypadkach w jednostkach organizacyjnych resortu obrony narodowej - za zgodą Ministra Obrony Narodowej.

§ 3. Sposób noszenia orłów wojskowych na wojskowych nakryciach głowy określają Przepisy ubiorcze żołnierzy Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 4. Orły wojskowe nie mogą być deformowane.

§ 5. Modyfikacja orłów wojskowych, polegająca na wprowadzeniu do wzorów dodatkowej symboliki, wymaga zgody Ministra Obrony Narodowej.

§ 6. Oprócz orłów wojskowych, określonych w ustawie, ustala się następujące znaki:

- 1) orła Ministerstwa Obrony Narodowej;
- 2) orła Marszałka Polski;
- 3) orła generałów (admiratów).

2) zarządzenie Ministra Obrony Narodowej nr 19/MON z dnia 22 marca 1963 r. w sprawie sztandarów jednostek wojskowych oraz w sprawie flag lotnictwa wojskowego (Dziennik Rozkazów Ministerstwa Obrony Narodowej Nr 6, poz. 25).

§ 42. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Załączniki

Załącznik nr 1

ORZEŁ MINISTERSTWA OBRONY NARODOWEJ

ORZEŁ MARSZAŁKA POLSKI

ORZEŁ GENERALÓW
(pominięty)

Załącznik nr 2

PROPORZEC PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
(pominięty)

Załącznik nr 3

BANDERA POMOCNICZYCH JEDNOSTEK PŁYWAJĄCYCH MARYNARKI WOJENNEJ

FLAGA LOTNISK (LĄDOWISK) MARYNARKI WOJENNEJ
(pominięty)

Załącznik nr 4

FLAGA MINISTRA OBRONY NARODOWEJ

FLAGA MARSZAŁKA POLSKI

FLAGA SZEFA SZTABU GENERALNEGO WOJSKA POLSKIEGO
(pominięty)

Załącznik nr 4a

FLAGA DOWÓDCY MARYNARKI WOJENNEJ

FLAGA ADMIRAŁA

FLAGA WICEADMIRAŁA

FLAGA KONTRADMIRAŁA

FLAGA GENERALA
(pominięty)

Załącznik nr 5

PROPORCZYK SZEFA SZTABU MARYNARKI WOJENNEJ

PROPORCZYK DOWÓDCY FLOTYLLI

PROPORCZYK DOWÓDCY DYWIZJONU

PROPORCZYK DOWÓDCY GRUPY
(pominięty)

Załącznik nr 6

OZNAKI PRZYNALEŻNOŚCI PAŃSTWOWEJ ŻOŁNIERZY SIŁ ZBROJNYCH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

GODŁO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

FLAGA PAŃSTWOWA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
(pominięty)

ABC
a Wolters Kluwer business

Akt prawny opublikowany przez

Dz.U.93.34.154

1996.01.06

2004.07.01

2007.01.01

zm. Dz.U.95.150.731

zm. Dz.U.03.210.2036

zm. Dz.U.06.220.1600

art. 1

art. 5

art. 13

USTAWA

z dnia 19 lutego 1993 r.

o znakach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

(Dz. U. z dnia 30 kwietnia 1993 r.)

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Znakami Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej są:

- 1) orły wojskowe:
  - a) orzeł wojsk lądowych,
  - b) orzeł lotnictwa wojskowego,
  - c) orzeł marynarki wojennej,
- 2) sztandar jednostki wojskowej,
- 3) znaki marynarki wojennej:
  - a) bandera wojenna,
  - b) proporzec marynarki wojennej,
  - c) znak dowódcy okrętu,
- 4) znaki lotnictwa wojskowego:
  - a) szachownica lotnicza,
  - b) flaga lotnisk (lądowisk) wojskowych,
- 5) flagi rodzajów sił zbrojnych:
  - a) flaga wojsk lądowych,
  - b) ⁽¹⁾ flaga sił powietrznych,
  - c) flaga marynarki wojennej.

2. ⁽²⁾ W Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej mogą być także używane inne znaki, niewymienione w ust. 1.

3. ⁽³⁾ Minister Obrony Narodowej może określić, w drodze rozporządzenia, inne znaki używane w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, biorąc pod uwagę specyfikę i tradycję poszczególnych rodzajów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, uhonorowanie najwyższych stopni wojskowych oraz potrzeby Ministerstwa Obrony Narodowej.

4. ⁽⁴⁾ Znaki, o których mowa w ust. 1 i 2, nie mogą być deformowane.
akty wykonawcze z Dz.U. i M.P.

Art. 2. 1. Znaki, o których mowa w art. 1, są używane wyłącznie w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Znaki wzorowane na znakach, o których mowa w art. 1, mogą być używane poza Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej za zgodą Ministra Obrony Narodowej.

3. Znaki Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej pozostają pod szczególną ochroną prawa, przewidzianą w odrębnych przepisach dla godła, barw i hymnu Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 3. ⁽⁵⁾ Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, sposób używania znaków Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, o których mowa w art. 1 ust. 1 i 2, uwzględniając miejsce ich umieszczania, noszenia oraz sposób i okoliczności prezentowania podczas obchodów świąt narodowych i wojskowych.

Art. 28. Traci moc dekret z dnia 9 listopada 1955 r. o znakach Sił Zbrojnych (Dz. U. Nr 47, poz. 315, z 1959 r. Nr 71, poz. 447 i z 1989 r. Nr 34, poz. 178).

Art. 29. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Załączniki

Załącznik nr 1

ORZEŁ WOJSK LĄDOWYCH
(pominięty)

Załącznik nr 2

ORZEŁ LOTNICTWA WOJSKOWEGO
(pominięty)

Załącznik nr 3

ORZEŁ MARYNARKI WOJENNEJ
(pominięty)

Załącznik nr 4

SZTANDAR JEDNOSTKI WOJSKOWEJ
(strona główna)
(pominięty)

Załącznik nr 4a

SZTANDAR JEDNOSTKI WOJSKOWEJ
(strona odwrotna)
(pominięty)

Załącznik nr 5

SZTANDAR JEDNOSTKI WOJSKOWEJ
(strona odwrotna)
(pominięty)

Załącznik nr 5a

SZTANDAR JEDNOSTKI WOJSKOWEJ
(strona główna)
(pominięty)

Załącznik nr 6

GŁOWICA SZTANDARU JEDNOSTKI WOJSKOWEJ
(pominięty)

Załącznik nr 6a

GŁOWICA SZTANDARU JEDNOSTKI WOJSKOWEJ
(pominięty)

Załącznik nr 7

BANDERA WOJENNA
(strona główna, strona odwrotna)
(pominięty)

Załącznik nr 8

PROPORZEC MARYNARKI WOJENNEJ
(strona główna, strona odwrotna)
(pominięty)

Załącznik nr 9

ZNAK DOWÓDCY OKRĘTU
(pominięty)

Załącznik nr 10

SZACHOWNICA LOTNICZA
(pominięty)

Załącznik nr 11

FLAGA LOTNISK (LĄDOWISK) WOJSKOWYCH
(strona główna, strona odwrotna)
(pominięty)

Załącznik nr 12

FLAGA WOJSK LĄDOWYCH
(strona główna, strona odwrotna)
(pominięty)

Załącznik nr 13⁽⁷⁾

FLAGA SIŁ POWIETRZNYCH
(strona główna, strona odwrotna)
(pominięty)

Załącznik nr 14

FLAGA MARYNARKI WOJENNEJ
(strona główna, strona odwrotna)
(pominięty)

LITERATURA

№ 95

Rok II.

WARSZAWA,
dnia 26 Listopada
1919 r.

DZIENNIK ROZKAZÓW WOJSKOWYCH

TREŚĆ:

I. DZIAŁ PERSONALNY.

Dekrety Naczelnego Wodza Wojsk Polskich.

- 3674—3696. Mianowania.
3697—3725. Przyjęcia oficerów, lekarzy i urzędników wojskowych.
3726—3727. Przeniesienie oficerów na etat urzędników wojskowych i sprostowanie dekretu.
3728—3730. Zwolnienia z W. P.

Rozkazy Ministra Spraw Wojskowych.

- 3731—3751. Przydziały i przeniesienia.
3751—3771. Zwolnienia z czynnej służby w W. P. i zmiany nazwisk.
Sprostowanie.

II. DZIAŁ ORGANIZ.-ADMINISTRACYJNY.

Dekrety Naczelnego Wodza Wojsk Polskich.

3772. O zatwierdzeniu stopni nadanych oficerom Wojsk Wielkopolskich przez Naczelną Radę Ludową.

Rozkazy Ministra Spraw Wojskowych.

3773. O Kursie Oficerskim Uzupełniającym dla podoficerów b. armji niemieckiej.
3774. Sprawa gromadzenia materjałów historyczno-operacyjnych.
3775. Powiększenie składu Komitetu doradczego przy G. U. Z. A.
3776. Zawiadomienie urzędów pocztowych o powstaniu nowych urzędów i zakładów wojskowych.

3777. O podoficerach i żołnierzach zatrudnionych w wojskowych więzieniach i zakładach karnych.
3778. O dokumentach podróży.
3779. Stosunek D. O. G-nów do Zarządów Budownictwa Wojskowego przy tychże D. O. G-nach.
3780. Używanie okrągłych pieczęci.
3781. Nazwy stopni podoficerów i żołnierzy w baonach Saperów.
3782. O zdemobilizowanych, chcących pozostać w wojsku.
3783. O etatowych koniach wierzchowych.
3784. O przedmiocie ostatecznej redakcji projektów ustawodawczych i delegacji na posiedzenia Międzyministerjalnej Konsultacji Prawnej.
3785. O współdziałaniu Dep. Wojsk.-Praw. w wydawaniu wojskowych rozporządzeń i przepisów organizacyjnych lub prawnych.
3786. W sprawie redukcji jazd służbowych oficerów i żołnierzy.
3787. O lekko chorych zdolnych do pracy.
3788. Zmiana rozk. p. 1205 (Dz. R. W. № 37), o exhumacji i przewożeniu zwłok.
3789. Nowe wzory raportów i wykaz sprawozdań sanitarnych.
3790. O dodatkach za wykłady Lek. Weter.
3791. Regulamin czynności Komisji Weryfikacyjnej wojsk. Lek. Weter.
3792. O tytułowaniu Lekarzy Weter.
3793. Zakaz zabierania aparatów telefonicznych.

Rodzaj broni lub służby	Barwa patki na kołnierzu kurtki	Wypustka na patce	Godło na patce	Na naramienniku	Na lewym rękawie
IV. Jazda:					
1. Ułani	karmazynowa	—	—	Nr. pułku	—
2. Szwoleżery	karmazynowa	biała	—	"	—
3. Strzelcy konni	karmazynowa	ciemno-zielona	—	"	—
4. Jazda tatarska	karmazynowa	jasno-niebieska	Godło	"	—
5. Szwadron techn.	barwy rodzaju jazdy	—	—	"	godło
6. Szwad. kar. masz.	barwy rodzaju jazdy	—	—	"	godło
7. Plut. telefoniczne	barwy rodzaju jazdy	—	—	"	godło
V. Artylerja:					
1. Art. lekka pol.	ciemno-zielona (u ofic. aksamitna)	czarna	—	Nr. pułku	—
2. Art. ciężka	ciemno-zielona (u ofic. aksamitna)	czarna	—	Nr. pułku i lit. „C”	—
3. Art. konna	ciemno-zielona (u ofic. aksamitna)	karmazynowa	—	Nr. pułku i lit. „K”	—
4. Ciężkie miot. min	ciemno-zielona (u ofic. aksamitna)	czarna	—	Nr. oddz.	godło
5. Czołgi	ciemno-zielona (u ofic. aksamitna)	czarna	—	"	godło
6. Ofic. chemicy	barwy broni	—	—	—	godło
VI. Wojska tech:					
1. Inżyn. wojskowi	czarna (u ofic. aksamitna)	ponsowa	—	Nr. oddz.	—
2. Saperzy	czarna (u ofic. aksamitna)	ponsowa	—	"	—
3. Bataljony masz.	czarna (u ofic. aksamitna)	ponsowa	—	Nr. oddz. i lit. „M”	—
4. Bataljony most.	czarna (u ofic. aksamitna)	ponsowa	—	Nr. oddz. i lit. „MS”	—

UMUNDUROWANIE WOJSKA, MARYNARKI WOJENNEJ i PRZYSPOSOBIENIA WOJSKOWEGO W POLSCE

OPRACOWAŁ
MJR. DYPL. MIECZYŚLAW PĘCZKOWSKI

ILUSTROWALI
STANISŁAW BIEŃKOWSKI
STANISŁAW HAYKOWSKI

W A R S Z A W A – 1935
GŁÓWNA KSIĘGARNIA WOJSKOWA

XIII K

XVIC

Polski mundur wojskowy

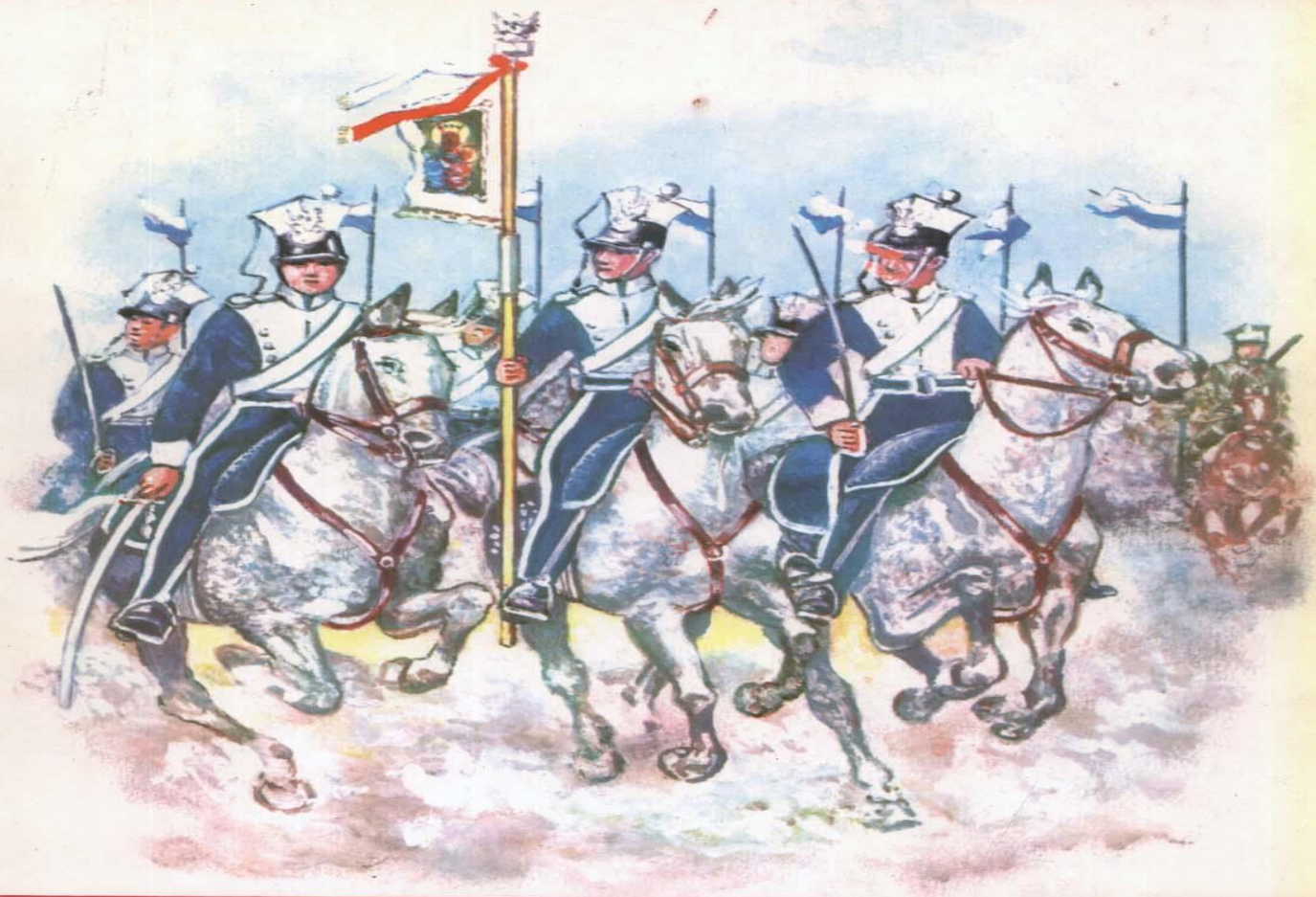
Zdzisław Żygulski jun. Henryk Wielecki

WOJSKO POLSKIE
1939—1945 **BARWA I BRONŃ**

HENRYK SMACZNY

KSIĘGA
KAWALERII POLSKIEJ

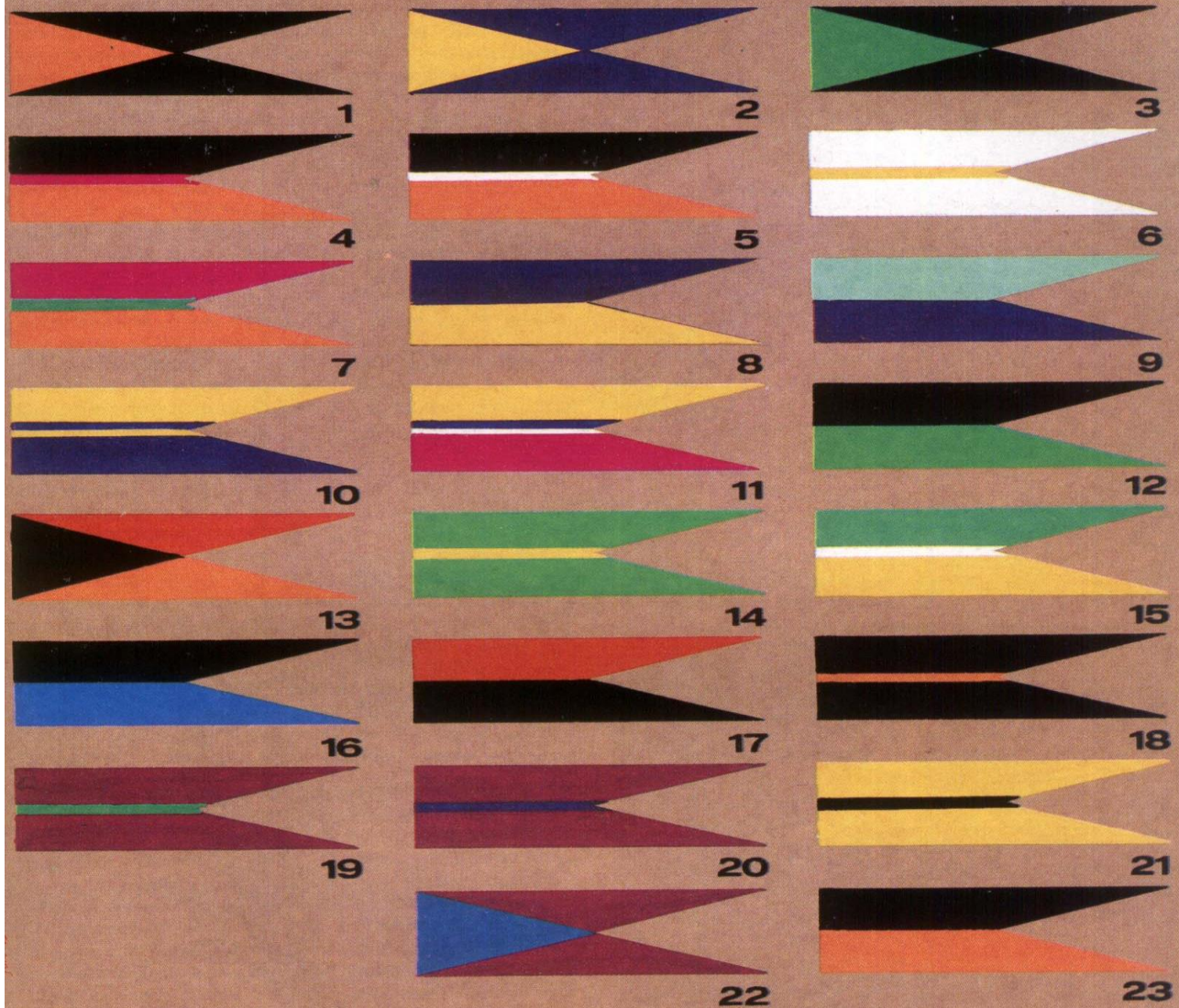
Szwadrony
Pionierów

Porucznik szwadronu
pionierów.
Ubiór polowy.

Proporczyki 1 DPanc. w postaci wykształconej w 1944 roku:
 ① — Kwatera Główna 1 DPanc. i 10 BKPanc. ② — Kwatera Główna 3 BS. ③ — Kwatera Główna artylerii dywizyjnej. ④ — 1 p. panc. ⑤ — 2 p. panc. ⑥ — 24 p. ul. ⑦ — 10 p. dragonów. ⑧ — Baon Strzelców Podhalańskich. ⑨ — 8 baon strzelców. ⑩ — 9 baon strzelców (Flandryjskich). ⑪ — 1 samo-

dzielny szwadron ckm. ⑫ — 1 i 2 p. a. mot. ⑬ — 1 p. p-panc. ⑭ — 1 p. a. p-lot. lekkiej. ⑮ — 10 p. s. k. ⑯ — 1 baon łączności. ⑰ — saperzy dywizyjni. ⑱ — oddziały warsztatowe. ⑲ — oddziały zaopatrywania. ⑳ — służba medyczna. ㉑ — 1 szwadron regulacji ruchu. ㉒ — 1 park materiałowy. ㉓ — 1 szwadron czołgów zapasowych.

DYSLOKACJA 1 WARSZAWSKIEJ DYWIZJI KAWALERII
I ORGANICZNYCH BRONI TOWARZYSZĄCYCH Z 1 II 1947 R.

- PUŁKI KAWALERII 1, 2, 3, 4, 5
- PUŁK ARTYLERII KONNEJ
- DYWIZJON PRZECIWPANCERNY
- DYWIZJON PRZECIWLOTNICZY
- SZWADRONY SPECJALNE (saperów, łączności i inne)
- OFICERSKA SZKOŁA PIECHOTY I KAWALERII

SZWADRONY PIONIERÓW

(1922—1939)

Dyslokacja:

1 Szw. Pion. — Białystok, 2 Szw. Pion. — Warszawa, 3 Szw. Pion. — Poznań, 4 Szw. Pion. — Lwów, 5 Szw. Pion. — Kraków, 6 Szw. Pion. — Stanisławów, 7 Szw. Pion. — Wilno, 8 Szw. Pion. — Równe, 9 Szw. Pion. — Baranowicze, 10 Szw. Pion. — Bydgoszcz, 11 Szw. Pion. — Augustów.

Po wojnie polsko-radzieckiej skasowano szwadrony techniczne w brygadach jazdy i w ich miejsce sformowano brygadowe szwadrony pionierów (kawaleryjskie wojska saperskie). Było to z korzyścią dla specjalistycznego wyszkolenia i wyposażenia.

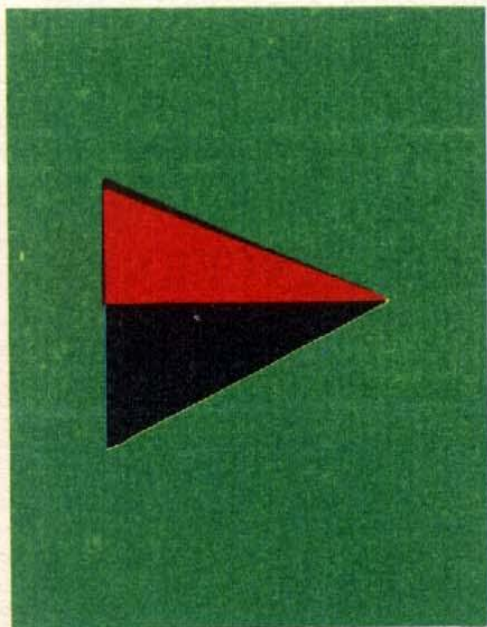
Ubiory i oporządzenie pionierów były identyczne jak żołnierzy w puł-

kach kawalerii. Barwy szwadronów były ujednoczone: proporce szwadronowe i proporczyki na kołnierzach były w kolorach szkarłatno-czarnym, a otoki na czapkach szkarłatne.

Obowiązywała jednakowa, siwa maść koni. Odznaka pamiątkowa była jednakowa we wszystkich szwadronach.

W roku 1939 etat szwadronu pionierów przedstawiał się następująco: 4 oficerów, 133 szeregowych, 153 konie.

Środki przeprawowe i wybuchowe transportowano na wózkach dwukołowych i jucznie (16 koni). Brygady zmotoryzowane posiadały bataliony saperów zmotoryzowanych, każdy w składzie po trzy wyspecjalizowane plutony.

12 SZWADRON SAPERÓW

Stacjonował w Warszawie

1 WARSZAWSKA DK

Szwadron sformowany w Trościańcu, w rejonie Sum (ZSRR) stanowił organiczną jednostkę 1 SBK i również był wzorowany na szwadronach pionierów z 1939 r. Brał udział w walkach o przyczółki warszawskie, w operacji warszawskiej, przełamywaniu Wału Pomorskiego i w odsieczy m. Wielboki. W kilku trudnych sytuacjach spełniał rolę szwadronu liniowego. Po zakończeniu działań wojennych, już w ra-

mach 1 WDK, został rozformowany razem z nią w marcu 1947 r.

Dowódcy szwadronu

- Por. Zygmunt Jankowski (1944)
- Por. Nikita Czunuk (1944—1945)
- Por. Józef Łajkowski (1945)
- Por./kpt. Pweł Guśkow (1945)
- Por. Antoni Nitecki (1945)
- Rtm. Edward Mazurek (1945—1946)
- Kpt. Henryk Łukaszewicz (1946—1947)

Szwadrony Pionierów
(1939)

Pionier z proporcem szwadronowym, w ubiorze i oporządzeniu garnizonowym defiladowym. 76
Pionier w ubiorze i oporządzeniu mobilizacyjnym.

9. Rotmistrz 1 Szwadronu Pionierów

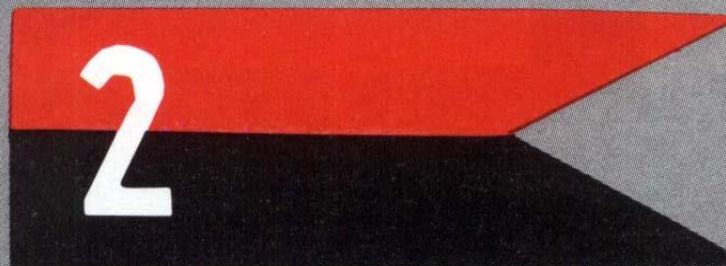

Dowództwo
1 Szwadronu Pionierów

Dowództwo 2 Batalionu
Saperów Zmotoryzowanych

Historia powstania - wspomnienie

ODZNAKA 2 STARGARDZKIEGO BATALIONU SAPERÓW

W 1991 roku podczas jednego z zebrań oficerów, za aprobatą dowódcy 2. batalionu saperów ppłk dypl. Stanisława Białka, powołano komisję ds. odznaki. Jednocześnie w wyniku głosowania wybrano mnie na jej przewodniczącego, byłem wówczas w tej jednostce dowódcą kompanii desantowo-przeprawowej. Zadaniem komisji miało być zebranie projektów odznak, a następnie zorganizowanie konkursu na najlepszą z nich. Po moim przejściu do organów komunikacji wojskowej odszedł również na wyższe stanowisko służbowe ppłk St. Białek. Tym samym sprawa odznaki zamarła. Jednak w 1994 r. powróciłem do batalionu, objąłem obowiązki zastępcy d-cy ds. technicznych i ponownie wróciłem do tego tematu. Za zgodą nowego d-cy na przełomie 1994/1995 roku zorganizowano nowy konkurs, do którego zgłoszono projekty dwóch zespołów autorskich. Pierwszy zespół z por. Bogdanem Kabacińskim i sierż. Janem Marszałkiem zaproponował odznakę z elementami symboliki wzorowanej na falerystyce wojsk hallerowskich czyli tzw. Błękitnej Dywizji. Niestety, zgodnie z przyjętymi tradycjami 2 b.sap. nie łączyły żadne związki z armią gen. J. Hallera. Mimo, że projekt był interesujący nie został jednak zaakceptowany. Wybrano propozycję drugiego, mojego zespołu i nie dlatego, że jak powszechnie sądzono był autorstwa „trio dowódczego”. Opracowaliśmy go wspólnie z ówczesnym oficerem wychowawczym mjr Krzysztofem Cieleckim i z kierownikiem klubu chor. Rafałem Miętkiewiczem.

Zaproponowany przez nasz zespół projekt zawierał niezbędne elementy symboliki saperskiej, regionalnej, odnoszące się bezpośrednio do historii i tradycji 2 batalionu saperów.

Powstawał on nie bez emocji, gdyż spierano się o poszczególne detale. Nawet po wspólnym przyjęciu ostatecznej wersji doszło do pewnej samowolnej zmiany.

Użycie krzyża równoramiennego z barwami Virtuti Militari zaproponował chor. Miętkiewicz i on wykonał pierwszą graficzną wersję odznaki. Motyw twierdzy, gryfa i korony był mój. Natomiast mjr Cielecki „wsadził” gryfowi w szpony cyfrę „2” oraz w takiej jak jest formie zaproponował wykorzystanie barw saperskich tj. skończone czerwono-czarne tło dla gryfa.

Duże wątpliwości budziła propozycja chor. Miętkiewicza, gdyż podobny motyw krzyża zastosowano już w odznace przedwojennego 22 pułku piechoty. Bronilem wersji zastosowania obrysu twierdzy nawiązując w argumentacji do odznaki Stowarzyszenia Saperów Polskich na Obczyźnie i przedwojennej Wojskowej Szkoły Inżynierii.

Drugim elementem spornym była korona. Byłem zwolennikiem korony Jagiellonów, natomiast pozostałym „pasowała” korona piastowska. Zaproponowałem także koronę książąt zachodniopomorskich. Jednak wygrała wersja większości.

Wzorując się na koronie Bolesława Chrobrego chor. Miętkiewicz umieścił piastowską koronę nad głową gryfa. Pierwotnym jego był wizerunek gryfa kaszubskiego. Powszechnie wtedy stosowany na naklejkach sprzedawanych w muzeum w Bytowie.

Został on wprowadzony ze względu na mój lokalny patriotyzm, gdyż pochodziłem z bytowszczyzny na Kaszubach. Niestety nie znałem szczegółów i przy gryfie został popełniony błąd, dotyczący on ogona. Otóż kaszubski gryf jest czarny i trudno było się zorientować czy ogon jest między nogami, czy na zewnątrz. Uznałem, że ogon powinien być na zewnątrz i niestety pomyliłem się.

Mimo, że o kaszubskich piastowskich odznaki nikomu nie wspominałem, jednak jeden z żołnierzy zawodowych batalionu zorientował się w tym „podstępnie” i jako „nieprzejednany wróg” tego regionu zadeklarował się, że nigdy tej odznaki nosić nie będzie, był to por. Kabaciński.

Ponieważ w tym czasie trwały również przygotowania do ufundowania sztandaru. Wykonano już jego wersję plastyczną. Ustalono, że motyw odznaki znajdzie się też na sztandarze.

Plastyk, który pracował nad sztandarem, przerobił wersję graficzną odznaki wykonaną przez chor. Miętkiewicza, i nadał jej harmonię i należyte proporcje, przez co znacznie poprawił ją wizualnie. Zmienił także kształt korony. Tym godniejszy odnotowania wydaje się fakt, że ta usługa plastyczna została wykonana darmo. Na pewno duża w tym zasługa mjr Cieleckiego.

Tak powstał graficzny projekt odznaki, który po zaakceptowaniu przez dowódcę batalionu mjr dypl. Andrzeja Kastelika został przedstawiony kilku firmom grawerskim. Najkorzystniejsza okazała się pracownia PIK w Warszawie, znajdująca się przy ul. Korzystnej 10 i ona odznakę wykonała.

Wyrób ten zaskoczył wszystkich i przysł mit o preferencjach dla „zespołu dowódczego”. Powstała bardzo ładna, niepowtarzalna odznaka jednostki.

Niestety zaskoczenie jej urokiem spowodowało, że nikt z autorów nie zwrócił bacniejszej uwagi na pewne odchylenie od ustalonego wyglądu jednego małego emblematu tj. korony. Korona miała półkuliście wystawać z płaszczyzny forticy, jakby wznosząc się nad głowę gryfa. Po przedyskutowaniu nie złożono na tę usterek reklamacji u producenta.

Za sprawą mjr Cieleckiego wszyscy współautorzy (za podpisem) zrzekli się swoich praw autorskich. Motyw odznaki pojawił

się na proporczykach, emblematach i porcelanie batalionu.

Natomiast jej współautorom pozostała satysfakcja. Mało tego, ich nazwiska zniknęły z sali tradycji jednostki. Dzięki Bogu są katalogi, gdzie żaden „nawiedzony” dowódca swoją władzą nie sięga.

Mógł wykreślić kilkanaście lat pracy dla dobra batalionu, ale dzięki katalogom tej kilkumiesięcznej czysto społecznej pracy nad odznaką wykreślić już nikt nie zdoła.

Odnaka weszła na trwałe do historii symboli jednostek inżynierskich i tego faktu też się nie zmieni.

Odnakę pamiątkową 2 batalionu saperów o wymiarach 42 x 42 mm stanowi krzyż równoramienny wzoru greckiego, o ramionach pokrytych emalią w barwach orderu Virtuti Militari.

Linie rozdzielające są metaliczne. Pośrodku krzyża znajduje się tarcza o zarysach twierdzy wykonana na planie sześciokąta. W miejscu górnego bastionu umieszczono koronę. Czerwono- czarna emalia z złoconą granicą kolorów wzdłuż linii skośnej tarczy jest tem dla gryfa trzymającego w szponach cyfrę „2”. Wszystkie metalowe elementy tj. korona, gryf i cyfra „2” są złocone.

Interpretacja poszczególnych elementów odznaki jest następująca:

Krzyż - symbol wiary, nadziei, odkupienia, cierpienia. Równoramiennosc jego nawiązuje do krzyży znajdujących się na cmentarzu wojennym w Śiekierkach, kojarzonym z racji forsowania Odry 16 kwietnia 1945 r. jako nekropolia saperów.

Barwy orderu Virtuti Militari - odnoszą się do uhonorowania batalionu na podstawie rozkazu Naczelnego Dowództwa WP nr 105 z 04.04.1946 roku Krzyżem Orderu Virtuti Militari V kl.

Sześciokątna tarcza o zarysie twierdzy z bastionami - nawiązuje do symboliki, wiedzy i umiejętności saperów. Symbol ten użyty został także w odznace przedwojennej Wojskowej Szkoły Inżynierii oraz w odznace Stowarzyszenia Saperów Polskich na Obczyźnie. Ponieważ batalion dziedziczy również tradycje 2 b.sap. 2 DPLe i 2 kaniowskiego batalionu saperów, symbol twierdzy jest jakby łącznikiem także z emigracyjnym środowiskiem saperów.

Barwy czerwono-czarne - barwy wojsk inżynierskich
Złota korona - symbolizuje polską państwowość oraz nawiązuje do historycznych związków Pomorza Zachodniego z piastowską Polską i Jagiellonami.

Gryf - powszechnie uznawany za herb Pomorza, rejonu stacjonowania batalionu i jego poprzedników, których tradycje dziedziczy tj. 73 b.sap. (Budów - Złocieniec - Gryfice) i 7 warszawski batalion saperów (Gryfice - Stargard Szczeciński). Kolor złoty zastosowano tu dla lepszego wyeksponowania symbolu, złoty gryf zwrócony w prawo, wystający z szachownicy istnieje na herbie Księstwa Pomorskiego. Gryf symbolizuje także siłę, zręczność, czujność i potęgę ale również i postęp.

Cyfra 2 - numer batalionu. Numer na odwrocie - kolejność wydania.

W odznace jest także „ukryty” słabo zauważalny drugi element kaszubski - otóż złote obrysy czarnego koloru nasuwają skojarzenie z czarno- żółtymi barwami Kaszub.

Przyjęto również metalową (srebrzystą) wersję odznaki, która została przewidziana dla uhonorowania zasług żołnierzy służby zasadniczej. Symbolika i wielkość jej elementów jest taka sama jak w wersji emaliowanej.

Pierwsze odznaki nadano 12.IV.1996 r. Numer 1 pozostał w sali tradycji batalionu.

mjr Andrzej Szutowicz

OLSZYŃKA GROCHOWSKA

Odsłonięcie kolejnych „Głazów Pamięci Narodowej” poświęconych bohaterom Bitwy Grochowskiej, tradycyjnie uświetniło obchody 176 rocznicy wybuchu Powstania Listopadowego i bitwy w Olszynie Grochowskiej. Glazy stanęły u zbiegu ulic Chełmżyńskiej i Traczy, prawobrzeżnej Warszawy, w Alei Chwały, jako kolejne z zaplanowanych przez Krąg Pamięci Narodowej - Stowarzyszenie Olszyna Grochowska, poświęcony pulkom i dowódcom biorącym udział w bitwie. Pierwszy odsłonięto w 2001 roku. Kolejne sukcesywnie odsłaniane były w każdej rocznicę rozpoczęcia Powstania Listopadowego [29.11] lub Bitwy pod Grochowem [25.02.].

Przyjęcie meldunku składanego przez dowódcę Kompanii Reprezentacyjnej WP i odegranie Hymnu Narodowego przez Orkiestrę Reprezentacyjną rozpoczęło tradycyjne uroczystości 176. Rocznicę Bitwy Grochowskiej w Warszawie Uczestników uroczystości powitał prezes Kręgu Pamięci Narodowej **Stefan Melak**. Po uroczystym poświęceniu, odsłoniętych obelisków, uczestnicy uroczystości, kolumną z pocztami sztandarowymi, Kompanią Reprezentacyjną Wojsk Lądowych z Orkiestrą przemaszerowali pod Pomnik - Mogiłę, gdzie rozpoczęła się msza polowa celebrowana przez proboszcza parafii p.w. św. Wacława ks. **Szczepana Skalpińskiego**. Modlitwę wiernych za poległych obrońców Olszyny Grochowskiej koncelebrował również: przewodniczący Duszpasterzy Polskiej Walczącej, ks. prałat **Wacław Karłowicz**; ks. kanonik **Jacek Jedrzejczyk** oraz proboszcz parafii rembertowskiej p.w. Matki Boskiej Zwycięskiej ks. prałat **Edward Zmijewski**.

W uroczystościach wzięli udział: parlamentarzyści, kombatan-ci, harcerze, przedstawiciele partii politycznych i samorządowych, mieszkańcy Pragi: Grochowa, Kałęczyna, Wygody, Wawra, Goławia i Rembertowa oraz honorowi goście w osobach: senat RP p. Ewa **Tomaszewska**; przedstawiciele SPK we Francji p. **Hanna Talko**, ks. **płk Witold Kiedrowski**; wojewoda mazowiecki p. **Tomasz Koziański**; burmistrz Dzielnicy Rembertów **Józef Melak**; burmistrz Ząbek **Jerzy Boksznajder** oraz członkowie Stowarzyszenia Saperów Polskich.

Po Apelu Poległych pod Pomnikiem Bohaterów Olszyny Grochowskiej złożono wieńce i wiązanki kwiatów od m.in.: Ministerstwa Obrony Narodowej, wojewody mazowieckiego, prezydenta Warszawy, przewodniczącego Rady Miasta st. Warszawy, Urzędu do Spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych, Rady i Zarządu Dzielnicy Praga Południe, Rembertowa, Ząbek, Wawra.

Tekst i zdjęcie Wiesław L. Ząbek

**DZIĘKUJĘ ZA
UWAGĘ**